

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Білошенко Г. М.

Науковий керівник – ст. викл. Сергієва А. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, кат. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Предметом цієї статті є комп'ютерно-технічні терміни, найуживаніші способи їхнього перекладу та проблеми, котрі за цього виникають.

Ключові слова: термін, спосіб перекладу, транскодування, калькування, комп'ютерно-технічні терміни, адаптивний переклад.

Сучасна епоха характеризується бурхливим розвитком усіх галузей науки й техніки, а також їхньої інтеграції в повсякденне життя. У зв'язку з цим з'являється величезна кількість відповідної термінології, яку потрібно стандартизувати.

Усе це сприяло виникненню нової дисципліни – термінознавства, яка лежить на перетині кількох наук – лінгвістики, логіки та відповідних науково-технічних спеціальностей. «Основною метою термінознавства є піклування про те, щоби процес утворення та вживання термінів був більш керованим» [1, с. 6].

Під час дослідження перекладу комп'ютерно-технічної термінології використовують декілька способів перекладу:

1. Еквівалентний переклад.

Еквівалентний переклад використовується, коли є можливість замінити іноземний термін питомим словом мови перекладу. Цей спосіб є найбільш очевидним і поширеним, хоча часто в мові перекладу бракує відповідних замінників. Можна навести деякі приклади такого перекладу: *keyboard* – *клавіатура*, *memory* – *пам'ять*, *message* – *повідомлення*, *mouse* – *миша*, *notepad* – *блокнот(нотатник)*, *network* – *мережа*, *error* – *помилка*, *link* – *посилання* тощо.

2. Описовий переклад.

Під час описового перекладу іншомовне слово або термін замінюється в мові перекладу на словосполучення, яке вдало передає зміст терміна. Для подібного типу перекладу потрібен великий обсяг знань у предметній сфері тексту. Так перекладено такі терміни: *freeware* – *безкоштовне програмне забезпечення*, *software* – *програмне забезпечення*, *log* – *текстовий файл звіту, у який записують усі дії, які виконує програма, і результати цих дій* тощо.

3. Транскрипція та транслітерація.

Транскрипція і транслітерація є підвидами транскодування, тобто передачі звукової або графічної форми слова засобами мови перекладу.

Зазвичай транскрипція і транслітерація вживаються в комбінаціях, а не в чистому вигляді. У такий спосіб перекладено такі англійські терміни: *organizer* – *органайзер*, *monitor* – *монітор*, *hacker* – *гакер*, *processor* – *процесор*, *server* – *сервер*, *browser* – *браузер*, *router* – *роутер*, *interface* – *інтерфейс*, *Java* – *Джава*, *Python* – *Пайтон* тощо. Також інколи транскодуються назви популярних компаній, наприклад *Microsoft* – *Маїкрософт* (або *Мікрософт*), *Intel* – *Інтел*.

4. Адаптивне транскодування.

Під час цього типу перекладу відбувається не тільки транскодування термінів, але і їхня адаптація до певних правил і стандартів мови перекладу:

Використання в українській мові пом'якшення в кінці слова, наприклад *module* – *модуль*.

Використання родового закінчення в словосполученнях, наприклад *program compilation* – *компіляція програми*.

Відсутність подвоєних приголосних, наприклад *command* – *команда*

За допомогою адаптивного транскодування утворено такі терміни: *profile* – *профіль*, *domain* – *домен*, *card* – *карта*, *matrix* – *матриця*, *directory* – *директорія* тощо.

5. Калькування.

Під час перекладу вживаються повні кальки (тобто кожне слово перекладається мовою перекладу), наприклад *artificial neural network* – *штучна нейронна мережа*, і неповні (де частина калькується, а частина транскодується), наприклад *control panel* – *панель керування*.

Як приклади калькування можна навести такі терміни: *image recognition* – *розпізнавання зображення*, *file system* – *файлова система*, *cyberworld* – *кіберсвіт*, *self-cooling* – *самоохолодження*, *self-loading* – *самозавантаження* тощо.

Отже, для перекладу іноземних термінів найуживанішими способами є калькування, описовий переклад та різні види транскодування. Радше за все, кількість термінів у комп'ютерно-технічній царині стрімко зростатиме найближчим часом і саме тому необхідно структурувати і стандартизувати термінологію та способи її утворення є необхідною.

Література

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: монографія. Київ: КМ Academia, 2000. 218 с.
2. Грицькова Н. В. Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство*. 2013. Т. 21, вип. 19(1). С. 101–106.
3. Кучман І. Переклад англійських термінів у галузі комп'ютерних технологій. *Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка*. 2005. № 23. С. 164–166.